

УДК 334.716:338.26

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ Й ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Кудріна О. Ю., д.е.н., доцент, професор кафедри економіки Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ.

Кудріна О.Ю. Загальнотеоретичні й прикладні проблеми формування стратегії розвитку промислового виробництва України в умовах економічної кризи

У статті розглянуто проблеми формування стратегічних планів функціонування промисловості України в умовах економічної кризи. Досліджено етапи розвитку промислового виробництва України, які все виразніше і гостріше проявляються диспропорціями в економічному розвитку. Ці протиріччя неминуче призводять до загострення ситуації в промисловій галузі. Визначено, що переважна більшість учасників економічних відносин ні технічно, ні економічно, ані психологічно ще не повністю готові до новацій розвитку промисловості України. Відзначено, що саме реструктуризація та інноваційний розвиток промисловості є нагальним, актуальним завданням держави. Вказано, що локалізація і усунення зазначених проблем в умовах фінансової кризи неможливі без формування й обґрунтування стратегії розвитку промислового підприємства, та розробки методичних рекомендацій щодо оптимального вибору моделі стратегічного управління промисловим підприємством в умовах викликаних кризовими економічними процесами. З'ясовано, що концептуальною основою досліджуваної проблеми є використання синергетико-інституціональної парадигми розвитку промислового підприємства. Визначено, що стратегічне планування розвитку промислових підприємств, засноване на посиленні активізації їх синергетико-інституціонального потенціалу, не має повного наукового забезпечення відповідним понятійним апаратом і методичним інструментарієм. Вважаємо, що сьогодні, в умовах розростання економічної кризи, забезпечення сталого розвитку промислових підприємств є важливою проблемою сучасної української економіки, яка зумовлює необхідність поглиблених удосконалень стратегічного управління. Визначено, що початковим етапом у цьому напрямі повинно стати стратегічне планування і не стільки функціонування, скільки розвитку промислових підприємств. Виявлено, що вирішення зазначеної проблеми в умовах інноваційно-структурної перебудови економіки України пов'язане з подальшими дослідженнями механізму стратегічного планування, яке повинно враховувати постійні зміни мікро- і макросередовища підприємства.

Kudrina O. General theoretical and applied problems of development strategy of industrial production in Ukraine in the economic crisis

In the article the problem of forming strategic plans for operation of industry of Ukraine in the economic crisis. Investigated stages of industrial production in Ukraine, which are becoming increasingly apparent and sharper disparities in economic development. These contradictions inevitably lead to a deterioration of the situation in the industrial sector. It was determined that the vast majority of economic relations neither technically nor economically or psychologically not yet fully prepared for the innovations of industry of Ukraine. It is noted that this restructuring and innovation development industry is urgent, urgent task of the state. Indicated that localization and elimination of these problems in the financial crisis are impossible without the formation and justification strategies of commercial enterprises, and developing guidelines on optimal selection model of strategic management of industrial enterprise in the conditions of

economic crisis caused by the processes. It was shown that the conceptual basis of the study is to use synergy-institutional paradigm of industrial enterprises. Determined that the strategic planning of industry, based on strengthening enhance their synergy and institutional capacity, does not have full scientific support relevant conceptual apparatus and methodological tools. We believe that today, in terms of the widening of the economic crisis, sustainable development industry is an important problem of modern Ukrainian economy, which necessitates improvements depth strategic management. Determined that the initial step in this direction should be the strategic planning and not functioning as development of industrial enterprises. Found that the solution of the problem in terms of innovation and economic restructuring Ukraine is connected with further studies of the mechanism of strategic planning, which should take into account the constant changes in the micro and macro enterprises.

Кудрина О. Ю. Общетеоретические и прикладные проблемы формирования стратегии развития промышленного производства Украины в условиях экономического кризиса

В статье рассмотрены проблемы формирования стратегических планов функционирования промышленности Украины в условиях экономического кризиса. Исследованы этапы развития промышленного производства Украины, которые все более выразительно и острее проявляются диспропорциями в экономическом развитии. Эти противоречия неминуемо приводят к обострению ситуации у промышленной отрасли. Определенно, что подавляющее большинство участников экономических отношений ни технически, ни экономически, ни психологически еще не полностью готовы к новациям развития промышленности Украины. Отмечено, что именно реструктуризация и инновационное развитие промышленности является неотложным, актуальным заданием государства. Указано, что локализация и устранение отмеченных проблем в условиях финансового кризиса невозможны без формирования и обоснованием стратегии развития промышленного предприятия, и разработки методических рекомендаций относительно оптимального выбора модели стратегического управления промышленным предприятием в условиях вызванных кризисными экономическими процессами финансово-экономического кризиса. Выяснено, что концептуальной основой исследуемой проблемы является использование синергетико-институциональной парадигмы развития промышленного предприятия. Определенно, что стратегическое планирование развития промышленных предприятий, основанное на усилении активизации их синергетико-институционального потенциала, не имеет полного научного обеспечения соответствующим понятийным аппаратом и методическим инструментарием. Считаем, что сегодня, в условиях разрастания экономического кризиса, обеспечения устойчивого развития промышленных предприятий является важной проблемой современной украинской экономики, которая предопределяет необходимость углубленных усовершенствований стратегического управления. Определенно, что начальным этапом в этом направлении должно стать стратегическое планирование и не столько функционирования, сколько развития промышленных предприятий. Выявлено, что решение отмеченной проблемы в условиях инновационно-структурной перестройки экономики Украины связано с дальнейшими исследованиями механизма стратегического планирования, которое должно учитывать постоянные изменения микро- и макросреды предприятия.

Постановка проблеми. Переведення економіки України на ринкові основи функціонування неможливе без трансформації соціально-економічних відносин, без залучення нових методик управління, із застосуванням докорінно застарілої, архаїчної системи централізованих адміністративно-командних важелів. Ситуація ускладнюється й тим, що, на жаль, і самі учасники економічних відносин ще не повністю готові до новацій розвитку промисловості України. Переважна більшість із них ні технічно, ні економічно, ані психологічно не витримують вимог сьогодення, віддаляючи модернізацію власних

підприємств на невизначений термін. Коли весь розвинений світ намагається нарощувати виробництво високотехнологічних товарів, Україна настирливо продовжує рухатися у зворотному напрямі. Тому, реструктуризація та інноваційний розвиток промисловості є нагальним, актуальним завданням держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням стратегічного управління і планування присвячені роботи таких провідних вчених-економістів: Р. Акоффа, І. Ансоффа, Девіда А. Аакера, Девіда Хассі, П. Друкера, П. Дойля, Г. Мінцберга, Дж. Б. Куінна, Б. Карлофа, Д. Кліланда, А. Томпсона, В. Геєця, В. Пономаренко, М. Круглова, В. Архіпова, В. Єфремова, С. Попова, О. Віханського, З. Шершньової, Л. Мельника, Р. Фатхутдінова та ін. Коло питань стратегій розвитку підприємств вивчалось такими вченими як В. Леонтєв, В. Герасимчук, О.Тридід. Особливості роботи підприємств у сучасних умовах зумовлюють необхідність використання інтеграційного підходу до розгляду зазначених питань, та дослідження стратегічного планування процесів розвитку промислових підприємств.

Виокремлення невирішеної проблеми. На сьогодні в літературі відсутні глибинні й системні дослідження з питань діагностики фаз життєвого циклу підприємств, критеріїв їхньої оцінки тощо. Наукові пропозиції щодо вибору стратегії розвитку підприємств в умовах кризи, які опрацьовані сучасниками й пропонуються до втілення, не повною мірою відображають нагальні потреби й не забезпечують ефективного переходу підприємств із кризового стану у фазу економічного відновлення (зростання).

Метою статті є виявлення тенденцій та дослідження проблем формування стратегічних планів функціонування промислових підприємств.

Результати дослідження. Загальновідомо, що в економіці будь-якої країни основними ланками, що визначають рівень соціально-економічного розвитку держави, його соціальну та економічну безпеку, якість життя населення, є підприємства. При цьому, одним із секторів економіки, який відчутно зазнає впливу економічних циклів кон'юнктури та конкурентної боротьби на товарних ринках, є промислові підприємства.

В українській економіці, яка впродовж 1999–2008 рр. демонструвала позитивну динаміку розвитку, водночас, спостерігалися ознаки порушення макроекономічної рівноваги. Економічне зростання було не результатом системних внутрішніх реформ, а наслідком впливу сприятливих чинників короткострокового характеру зовнішнього походження. Тому падіння української економіки у 2009 році стало закономірним результатом.

Погіршення світової економічної системи в умовах високого рівня вразливості української економіки спричинило повсякчасне розповзання в Україні системної економічної кризи. Руйнівне падіння обсягів виробництва відбулося майже в усіх без винятку основних секторах економіки, хоча й різною мірою, окрім сільського господарства.

Руйнується легка промисловість, протягом 1991–1999 років фізичні обсяги виробництва текстильної галузі скоротилися на 92%, за даними Держстату України, у 2005-2012 рр. 50% обсягів виробництва сектора забезпечували лише 7 із 34 товарних позицій. Чисельність працюючих з 750 тис. осіб у 1990 р. зменшилася до 72 тис. осіб на початок 2015 року. Частка виробництва товарів легкої промисловості в промисловому виробництві зменшилася з 20% до 0,8% [5]. Погіршення діяльності легкої промисловості супроводжується низкою складних причин: по-перше, різке та тотальне зниження купівельної спроможності населення; по-друге, відсутність можливості проведення ефективної реструктуризації підприємств та їх адаптація до діяльності у сучасному ринковому середовищі; по-третє, нездатність великих швейних підприємств на швидку переорієнтацію виробництва та випуск нової, модної та стильної продукції для всіх сегментів ринку; по-четверте, проблеми застарілого обладнання та технологій, є причиною високої енерго- та матеріаломісткості продукції, що здебільшого формує

неконкурентоспроможність вітчизняних товарів на закордонних ринках; по-п'яте, втрата міжгалузевих зв'язків та сировинної бази для текстильної та легкої промисловості [3].

Найбільших втрат зазнали провідні промислові галузі, такі як:

– машинобудування, нагадаємо, що в загальному обсязі промислового виробництва УРСР у 1990 р. машинобудування займало 31%. Після 1992 р. в Україні машинобудування зменшилося до 12% [2]. У 2013–2014 рр. продовжує загострюватися кризовий стан галузі, який супроводжується зниженням обсягів реалізованої продукції (у 2011 р. становив 10,0%, а у 2014 р. – 7,9%), збільшилась частка збиткових підприємств до 34,8%, падіння рівня рентабельності у 2014 р. до 0,2% (у 2011 р. він становив 8,6%), зменшення індексу промислової продукції до 71,5%, зменшення кількості інноваційно-активних підприємств (у 2011 р. – 425, тоді як у 2013 р. – 160) [6]. Нинішня частка вітчизняної машинобудівної продукції в обсязі реалізації усієї промислової продукції складає 11%. У 2016 р. загальний стан галузі залишається критичним, таке становище пояснюють об'єктивні причини: особливості розміщення в Україні підприємств машинобудівного комплексу СРСР (значна кількість складальних підприємств, що залежали від поставок комплектуючих, і виробництв окремих деталей, вузлів, агрегатів, які постачалися за межі республіки); неузгоджена політика періоду ринкових трансформацій, зокрема, у сфері демонополізації, що посилювала дезорганізацію виробництва; непродумана конверсія, яка призвела до ліквідації багатьох високотехнологічних виробництв; недостатня увага з боку органів управління до проблем машинобудування та дефіцит висококваліфікованих фахівців, що проявилось в неефективній діяльності відповідних структур (Мінмашпрому та Мінпромполітики); відсутність економічних стимулів та незахищеність внутрішнього ринку від навали імпортової продукції, виробники якої мають кращі конкурентні умови [10];

– наступна галузь – металургія. У результаті розпаду СРСР в 1991 р. Україна успадкувала потужний гірничо-металургійний комплекс, який на той час за масштабами становив більше 35% колишнього загальносоюзного ГМК [9]. В 80-х рр. ХХ ст. в Україні щорік споживалося близько 20 млн. т. прокату (для порівняння, в 2007 р. – 9,4 млн. т., 2008 р. – 5,8 млн. т.). Слід зазначити, що Україна змогла зберегла 10 сходинку в рейтингу світових виробників сталі (за даними лютого 2016 р.), хоча показники 2015 р. свідчать, про те, що досить важко країні було утримувати позицію в десятці лідерів, як засвідчує Всесвітня асоціація виробників сталі (Worldsteel) [13]. Незважаючи на те що, металургійне виробництво традиційно посідає перше місце за обсягами реалізованої продукції в країні, металургійні підприємства України за часи її незалежності значно скоротили марочний і розмірний сортаментний ряд своєї продукції, набагато зменшили виробництво високотехнологічної продукції, задля розширення експорту перейшли на збільшення виробництва напівфабрикатів [7]. За асортиментом і якістю продукції відставання українських меткомбінатів, наприклад, від китайських та російських таке значне, що для його подолання потрібні будуть десятки років роботи за умови здійснення модернізації. Трагізм ситуація ще більш загострився тим, що кожне метпідприємство, яке розташоване в Донбасі, яке раніше забезпечувало половину виробництва української сталі, прямо чи побічно зачепили воєнні дії. Швидше за все, відставання української металургії не буде подолане і в перспективі.

– хімічна та нафтохімічна промисловість (для порівняння, обсяги реалізації продукції скоротилися з 5 млн. т. (1985 р.) до 2 млн. т. (1998 р.)), незважаючи на те, що підприємства хімічної галузі, які займаються виробництвом мінеральних добрив, хоча і вважаються економічно привабливими, але у 2012 році вони всі за результатами своєї фінансової діяльності отримали збитки [12]. Незважаючи на відносно позитивну динаміку, у хімічній галузі за роки незалежності України накопичилося багато проблем, головними серед них залишаються: імпортозалежність вітчизняного хімічного комплексу за багатьма видами сировини та напівпродуктів (треба зазначити, що країна має потенційні можливості для розвитку в хімічній галузі до 75 % як споживчого так і промислового

ринків України (за умови створення сприятливих умов для розвитку імпортозаміщення)); технічне переоснащення більшості виробництв з метою зменшення енергомосткості, зниження собівартості, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції; низькі темпи інноваційного техніко-технологічного оновлення.

– вугільна промисловість, за останні 10 років вибули з балансу виробничі потужності з видобутку вугілля в обсязі 81,6 млн. тонн, що призвело до зниження обсягів видобутку вугілля з 135,6 млн. тонн у 1991 році до 80,3 млн. тонн у 2000 році, у січні-грудні 2015 р. порівняно з відповідним періодом 2014 р. (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО) – скоротився на 36,8% (втричі) і склав 28,2 млн. т. [8]. Сектор характеризується надзвичайно низькою продуктивністю праці (нижче рівня післявоєнних 1940-х років), глибокою збитковістю (виручкою від продажу вугільної продукції покривалося у 2010 р. 65%, а у 2013 р. – лише 36% витрат на виробництво), величезною кредиторською заборгованістю (обсяг якої перевищує 80% річної вартості виробленої продукції) [11]. Також необхідно приділити увагу факту, що у 2012 році при зменшенні видобуток вугілля на 42,8%, приватні шахти збільшують обсяги видобутку в декілька раз.

Найменше постраждала харчова промисловість, обсяг і динаміка виробництва продукції харчової галузі протягом 2003-2009 рр. в цілому та за основними видами продукції мали позитивну динаміку, яка в значній мірі обумовлювалась позитивною динамікою сировинної бази. За даними Держстату, обсяг реалізованих харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні за січень–липень 2014 р. (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя) склав 138,4 млрд. грн. або 20,5 % від всієї промислової продукції, в тому числі за кордон було реалізовано продукції галузі на 22,1 млрд. грн. або 16 % від всієї продукції. За цими показниками харчова промисловість займає друге місце за обсягами реалізованої продукції (перше місце традиційно посідає металургійне виробництво). Її частка становила 16%, включаючи напої і тютюнові вироби [8].

Аналіз тенденцій розвитку вітчизняної економіки, незважаючи на те, що доля промисловості у формуванні валового внутрішнього продукту країни за останні роки суттєво знизилась (майже вдвічі), свідчить: провідною, бюджетоутворюючою галуззю економіки залишається промисловість. При цьому, на жаль, більше як дві третіх від загального обсягу виробленої промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси, а частка продукції соціальної орієнтації становить лише одну п'яту від загального обсягу промислового виробництва.

«Стабільність» незадовільного стану промислового виробництва стала закономірно очікуваною, але 2014 рік увійшов в історію незалежної України як рік найскладніших випробувань. Україна зазнала територіальних втрат, постала перед загрозою економічного колапсу і втрати державності, що викликало ланцюжкову реакцію дисбалансу усіх макроекономічних показників. Під впливом подій 2014 року, і так не втішна поточна економічна ситуація характеризується подальшим занепадом економіки с більш вражаючими показниками (прискорення темпів падіння промислового виробництва становило 10,2 %).

Саме на реальному секторі економіки відобразився нищівний удар від збройного протистояння – розташовані у східних регіонах виробництва вугільної, металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, що забезпечували значну частину внутрішнього промислового виробництва та експорту, зазнали величезних втрат, знищено низку транспортно-логістичних об'єктів. Хоча труднощів зараз вистачає і без війни.

У зв'язку з незадовільним фінансовим станом переважної більшості вітчизняних промислових підприємств, актуальними стають проблеми раннього виявлення ознак їхньої фінансової неспроможності, вибору портфеля стратегій, що забезпечують вихід підприємств із кризового стану й перехід до фази «зростання» тощо.

Сучасні реалії господарювання свідчать про відсутність прагматичної заінтересованості в розробленні стратегії раннього запобігання кризі. Однією із причин такого стану справ є неналежне наукове розроблення проблем завчасного, на ранніх стадіях виявлення потенціального банкрутства промислових підприємств й критеріїв ідентифікації стану переходу підприємств у фазу «кризи життєвого циклу».

При цьому, існуючі наукові теорії не дозволяють чітко й однозначно ідентифікувати цикли життєдіяльності підприємства. На сьогодні в літературі відсутні глибинні й системні дослідження з питань діагностики фаз життєвого циклу підприємств, критеріїв їхньої оцінки тощо. Наукові пропозиції щодо вибору стратегії розвитку підприємств в умовах кризи, які опрацьовані сучасниками й пропонуються до втілення, не повною мірою відображають нагальні потреби й не забезпечують ефективного переходу підприємств із кризового стану у фазу економічного відновлення (зростання). Однак, в умовах світової фінансово-економічної кризи потреба в обґрунтованому підході до планування стратегії вдосконалення управління промисловим підприємством не тільки не втрачається, а навпаки, посилюється, знаходячи нові орієнтири, акценти, форми й методи реалізації.

Процеси глобалізації, структурні зрушення економіки визначають швидкі й широкомасштабні зміни конкурентного середовища і високий рівень динаміки економічних відносин. У зв'язку із цим, періоди стабільної діяльності промислових підприємств невпинно скорочуються. Істотні зміни в масштабах й складностях середовища, у якому перебувають промислові підприємства, створюють невизначеність як для них самих, для галузей, де вони функціонують, й для національної економіки загалом. В умовах кризи успішно можуть розвиватися лише ті промислові підприємства, менеджмент яких здатний забезпечити певний напрямок руху в нестабільному середовищі. Незалежно від галузевої приналежності, форм організації виробництва, масштабів діяльності та інших характеристик українських підприємств виникає об'єктивна необхідність у виборі стратегії їхнього керування.

Розглядаючи питання стратегічного планування, окремі автори приділяли здебільшого увагу опису окремих стратегій або ж механізму стратегічного планування як такому. Питання стратегічного планування розвитку були, в більшості своїй, предметом наукових досліджень зарубіжних фахівців, тому існує необхідність адаптації їх численних рекомендацій до особливостей вітчизняної економіки.

Таким чином, низка завдань методологічного забезпечення стратегічного планування розвитку промислових підприємств вимагає уточнення в сучасних умовах господарювання.

Концептуальною основою досліджуваної проблеми є використання синергетико-інституціональної парадигми розвитку промислового підприємства.

Слід зазначити, що стратегічне планування розвитку промислових підприємств, засноване на посиленні активізації їх синергетико-інституціонального потенціалу, не має повного наукового забезпечення відповідним понятійним апаратом і методичним інструментарієм.

Спираючись на визначення, що стратегія визначає напрям, в якому рухається підприємство, виконуючи поставлені завдання [1], під економічною стратегією промислових підприємств можна розуміти довготривалі, найбільш принципові, важливі установки, плани, наміри керівництва, спрямовані на досягнення довгострокових конкурентних переваг, що забезпечують підприємствам високу ефективність і, таким чином, дозволяють їм адаптуватися до різких змін фінансово-економічної ситуації на ринку.

Стратегічною метою промислових підприємств є забезпечення стратегічних і соціально-орієнтованих завдань держави при збільшенні їх прибутковості за рахунок розширення видів діяльності із створенням нових виробництв і одночасним вирішенням регіональної проблеми зайнятості населення. У ранг найважливіших цілей віднесено і підвищення добробуту працівників підприємств.

Головна мета зміни системи управління промисловими підприємствами – кардинальне поліпшення результатів їх діяльності на основі використання сучасних інноваційних технологій виробництва, а також управління – підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції, зниження витрат. Управління процесом інституціалізації стратегій направлене на забезпечення рівноваги між стратегічною і поточною орієнтацією діяльності підприємств. Це передбачає розробку і реалізацію плану стратегічного розвитку підприємств. Розробка стратегії – це визначення цілей і засобів для їх досягнення. Можливості ринку визначають, що підприємства могли б зробити. Найважливішою їх метою є зміцнення своїх позицій на ринку, що склався.

Для досягнення цієї мети пропонується модель стратегічного управління промисловими підприємствами в умовах нестабільності зовнішнього середовища, обумовленого фінансово-економічною кризою.

Логіка побудови моделі стратегічного управління промисловими підприємствами як процесу передбачає виділення стратегічного моніторингу і чотирьох основних блоків:

- діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища підприємств;
- розробка стратегічного планування діяльності;
- реалізація стратегії шляхом розробки стратегічної програми;
- контроль і корегування.

Перш за все, процес розробки стратегії повинен базуватися на здійсненні моніторингу розвитку підприємства, його зовнішнього і внутрішнього середовища.

У вирішенні цих завдань важлива роль відводиться системі моніторингу як функції управління, яка передбачає збір інформації, її комплексну оцінку і прогноз на основі певної системи взаємоузгоджених і збалансованих між собою показників. Такий підхід не поділяється всіма теоретиками і практиками, а тому викликає значний інтерес до теорії моніторингу як комплексу джерел, методичного інструментарію і засобів узагальнення інформації. Значення моніторингу діяльності підприємства полягає в тому, що його результати є відправною базою корекції тактичних дій для досягнення стратегії. Тому у багатьох випадках вважається, що такий комплекс може бути залучено до загальної інформаційної системи підприємства у вигляді окремої підсистеми.

Термін «моніторинг» вживається в різних значеннях. В одних випадках – це надходження найновішої інформації про поведінку об'єктів спостереження, в інших – контроль над ситуацією в цілому. І нарешті, це відстеження стану промислового підприємства як системи і своєчасне попередження про виникнення якісно нових процесів, що ведуть до кількісних змін у територіальних підсистемах. Власне, йде мова про попередження критичних ситуацій.

В умовах сучасної світової фінансово-економічної кризи потреба в обґрунтованому підході до планування стратегії вдосконалення управління промисловим підприємством не тільки не втрачається, а навпаки, посилюється, знаходячи нові орієнтири, акценти, форми й методи реалізації.

На жаль, сучасні економічні реформи зводяться лише до виконання умов МВФ і політичних вимог країн-донорів, а також до підвищення тарифів з метою отримання чергового кредитного траншу. Тож, перед Україною стоїть ще багато перешкод і випробувань на шляху до покращення економічних показників. Державі доведеться вирішити широкий спектр невідкладних проблем, пов'язаних з розробкою ефективної моделі антикризового регулювання економічних відносин, щоб максимальною мірою пом'якшити наслідки негативних впливів та розбалансованості механізмів регулювання економічної політики [4].

Висновки.

Із вищевикладеного логічно випливає висновок: забезпечення сталого розвитку промислових підприємств є важливою проблемою сучасної української економіки, яка зумовлює необхідність поглиблених удосконалень стратегічного управління. Початковим етапом у цьому напрямі повинно стати стратегічне планування і не стільки

функціонування, скільки розвитку промислових підприємств. Вирішення зазначеної проблеми в умовах інноваційно-структурної перебудови економіки України пов'язане з подальшими дослідженнями механізму стратегічного планування, яке повинно враховувати постійні зміни мікро- і макросередовища підприємства.

Таким чином, стратегічне планування розвитку промислових підприємств повинне завершитися стратегічною програмою з адаптації підприємств до ринку, який змінюється в умовах фінансово-економічної кризи.

Список використаних джерел:

1. Дойль П. Менеджмент: стратегія і тактика / П. Дойль ; пер. с англ. – СПб.: Питер, 1999. – 293 с.
2. Економіка України : навч. посіб. / Голіков А. П., Казакова Н. А. – К.:Знання, 2008. – 286 с.
3. Коновал В.В. Аналіз стану легкої промисловості в умовах трансформаційної економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=13>
4. Комплексна оцінка економічної ситуації в Україні у 2014-2015 рр. (частина 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iac.org.ua/kompleksna-otsinka-ekonomichnoyi-situatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalna-otsinka-makroekonomichnoyi-situatsiyi/>
5. Легка промисловість України: реалії та перспективи розвитку. Експертно-аналітична доповідь / Колектив авторів під науковою редакцією д.е.н., професора, членкор. НАПН України І. М. Грищенко. – К.: КНУТД, 2015. – 82 с.
6. Мандзіновська Х. О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2015/2_0/156_161.pdf
7. Металургія України: стан, конкурентоспроможність, перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/metalurgiya_ukrayini_stan,_konkurentospromozhnist,_perspektivi.html
8. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Розвиток сектора чорної металургії в Україні. – К. : «Міленіум», 2004. – 110 с.
10. Романенко В.А. Розвиток машинобудування в Україні: системний підхід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///D:/olya/Downloads/EkUk_2013_10_6%20\(1\).pdf](file:///D:/olya/Downloads/EkUk_2013_10_6%20(1).pdf)
11. Стариченко Л. Л., Фокіна І. В., Сучасний стан та перспективи розвитку вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///D:/olya/Downloads/ecvd_2014_2_7.pdf
12. Чуприна Н. М. Актуальні економічні питання в хімічній галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/25.pdf>
13. Україна залишилася в топ-10 світових виробників сталі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-ostalas-top-10-mirovyh-proizvoditeley-1458577393.html>

Ключові слова: економіка, ефективність, криза, планування, підприємство, промисловість, потенціал, стратегія, управління.

Ключевые слова: экономика, эффективность, кризис, планирование, предприятие, промышленность, потенциал, стратегия, управление.

Keywords: economy, efficiency, crisis, planning, enterprise, industry, potential, strategy, management.